

College van B&W Amsterdam
T.a.v. de wethouder cultuur
Mevrouw T. Meliani
Per mail verzonden aan CommissieKDD@amsterdam.nl

betreft

toekomst cultuureducatie
Amsterdam

datum

25-08-2020

kenmerk/ref.nr.

pagina

1/4

Lucasbolwerk 11
3512 EH Utrecht
T +31 (0)30 230 37 40
info@cultuurconnectie.nl
www.cultuurconnectie.nl

NL67 ABNA 05 13 74 00 66
btw nr. NL 007096793 B 01
k.v.k.nr. 40480671

Geachte mevrouw Meliani, geachte leden van de raadscommissie,

Graag vraag ik uw aandacht voor onderstaand pleidooi tegen het besluit van het AFK om SEP (Stichting Educatieve Projecten) niet langer te subsidiëren.

Lokale basisvoorziening

Gemeenten zijn belangrijke spelers in het cultuureducatieveld. In tegenstelling tot andere beleidsterreinen is cultuur een autonome taak, cultuureducatie (en -participatie) zijn daardoor vooral provinciale en lokale aangelegenheden met als voordeel dat een gemeente maatwerk kan bieden voor de lokale situatie.

Vanuit het gegeven dat cultuur een autonome taak is, zijn er veel verschillen tussen gemeenten, er zijn echter ook overeenkomsten. In 'Meedoen is de kunst' (2014) beschrijft de Raad voor Cultuur vijf basisvoorzieningen die voor elke gemeente onontbeerlijk zijn: locatie, programma, promotie, vindbaarheid en toegankelijkheid. Deze voorzieningen zijn nodig voor toegankelijkheid, spreiding, kwaliteit en diversiteit van het culturele aanbod. Het is een uitdaging om in iedere gemeente een aanbod te creëren dat aansluit bij alle behoeften van alle burgers, hiervoor kan de gemeente met naburige gemeenten (en provincies) samen optrekken in regio.

Nieuwe kansen voor cultuur

Ontwikkelingen in de samenleving hebben de afgelopen tien jaar geleid tot grote veranderingen bij de overheden. Voor gemeenten zijn de decentralisaties in het sociaal domein een grote verandering. Dit betekent niet alleen extra taken en verantwoordelijkheden, maar ook nieuwe kansen voor cultuur. Want cultuur kan van grote waarde zijn binnen het sociaal domein. Zo wordt het belangrijker om cultuur in te zetten voor maatschappelijke doelen, zoals het bevorderen van sociale cohesie, eenzaamheidsbestrijding, burgerschapsvorming en het bestrijden van laaggeletterdheid. De grote diversiteit in de bevolkingssamenstelling vraagt daarnaast om een breder cultuurbegrip waarin iedereen zich herkent. Ook dient er aandacht te zijn voor de groeiende afstand tussen groepen in de samenleving, bijvoorbeeld de afstand die ontstaat door inkomen en opleidingsniveau, tussen stad en platteland en tussen regio's. Het maakt het vinden van geschikt cultureel aanbod steeds complexer.

Waarom cultuureducatie?

Het is evident dat onderwijs in, en deelname aan, kunst en cultuur van belang is voor mensen, want cultuur is wat de mens tot mens maakt. Cultuureducatie vergroot de kunstzinnige, creatieve en cognitieve vermogens van mensen. Het versterkt onze binding met heden en verleden. Cultuureducatie verschaft de middelen om een gemotiveerde keuze te maken uit het kunstaanbod en actief deel te nemen aan het culturele leven. Cultuureducatie en -participatie vormen samen een essentieel deel van onze kenniseconomie.

Cultuur is een onmisbaar middel tot expressie, tot persoonlijke ontplooiing, tot maatschappelijke betrokkenheid en een rijker leer- en leefklimaat. Er worden vier culturele vermogens onderscheiden die nodig zijn om volwaardig aan de samenleving deel te kunnen nemen:

1. Kennis van cultuur; cultureel (zelf)bewustzijn;
2. Kunnen ervaren van culturele verschillen en patronen, en daarmee speels kunnen omgaan;
3. Eigen maken van vormtalen en kunnen spelen met verwachtingen en conventies;
4. In staat zijn deel te nemen aan het culturele leven.

In het publieke debat zijn de grote intrinsieke waarde versus de economische en sociale waarde van kunst zijn niet langer met elkaar in tegenspraak, ze liggen vandaag de dag in elkaars verlengde. Tegenwoordig zien velen de kansen die cultuureducatie en -participatie biedt. En dat is positief, zeker in de ambitieuze gemeenten van Nederland.

Cultureel vermogen

Volgens de auteurs van 'Cultureel vermogen' (2017) hebben jonge mensen culturele vermogens (capabilities) nodig hebben om volwaardig deel te kunnen nemen in de samenleving. Het verwerven van die vermogens gaat niet vanzelf: er zijn (praktische, sociaaleconomische én culturele) barrières die in de weg zitten. De auteurs zien die barrières eerder hoger worden dan lager, en vinden dat er organisatiekracht nodig is om die drempels te slechten. Ze komen tot de conclusie dat het organiseren van de beschikbaarheid van culturele vermogens voor alle jonge mensen de belangrijkste opgave van cultuureducatie is in de moderne, pluriforme samenleving.

Aandacht gewenst

De Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur constateren dat cultuureducatie vaak een marginale plek inneemt in het curriculum van scholen in het primair onderwijs. Het onderwijs in kunst en cultuur is steeds meer weggeorganiseerd van de scholen en leraren. Scholen slagen er tot nu toe, om diverse redenen, onvoldoende in cultuureducatie de plek te geven die het verdient. Daarnaast kampt buitenschoolse cultuureducatie ook met een beperkte zicht- en vindbaarheid, waardoor

buitenschoolse initiatieven geen aansluiting vinden en wederzijdse ondersteuning kunnen bewerkstelligen met de behoeften die er binnen het reguliere onderwijs bestaan. Ook de verschillende overheidslagen zijn rond dit thema onvoldoende op elkaar afgestemd, waardoor een versnipperde culturele infrastructuur is ontstaan.

Binnenschoolse cultuureducatie

De plek bij uitstek om zoveel mogelijk kinderen in aanraking te brengen met cultuur is de vindplaats van alle jongeren, het reguliere primair en voortgezet onderwijs. Binnenschoolse activiteiten maken cultuureducatie in het onderwijs levendig en concreet. Het inspireert, stimuleert, motiveert en geeft leerlingen onvergetelijke ervaringen. Het is een slijpsteen voor het kritisch denkvermogen en een onmisbare schakel in de vorming van identiteit. Vandaar dat er veel aandacht is voor cultuureducatie en het belang van interne cultuurcoördinatoren op de basisschool steeds meer wordt ingezien.

In het primair onderwijs wordt een fundament gelegd voor de culturele ontwikkeling van kinderen, het pad dat zij doorlopen van kennismaking met kunst en cultuur naar het ontwikkelen van de eigen talenten. De school maakt kunst en cultuur ook toegankelijk voor leerlingen die dit van huis uit niet meekrijgen. Daarnaast heeft de school een vormende taak, die essentieel is om kinderen te leren functioneren in een complexe, pluriforme en snel veranderende maatschappij. Ten slotte kan cultuureducatie een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van leergebiedoverstijgende vaardigheden, zoals analyseren, evalueren en creëren.

De rol van de overheid

Veel cultuurproductie komt tot stand zonder overheidssteun, maar niet alles. De drie overheidslagen kunnen ervoor zorgdragen dat kinderen en jongeren cultuureducatie krijgen en hun talenten kunnen ontwikkelen. De legitimatie van publieke financiering van cultuureducatie is voor de hand liggend: onderwijs zou voor iedereen toegankelijk en voor elke portemonnee beschikbaar moeten zijn. En daar waar de markt mogelijke drempels in financiële of geografische zin opwerpt, of daar waar ontwikkelplaatsen voor talent ontbreken en innovatie of experiment onvoldoende tot stand komt, heeft de gemeente een rol. Door ondersteuning vanuit de gemeente blijft het culturaanbod toegankelijk en betaalbaar en wordt de kwaliteit gewaarborgd. De gemeente is in staat om partijen bij elkaar brengen en speelt daarmee een faciliterende rol. De gemeente kan initiatief nemen, partijen ertoe aanzetten om samen te werken, kennis uit te wisselen en toegankelijk te maken.

Advies aan de gemeente; wie doet wat?

De verantwoordelijkheden voor een structuur waarmee cultuureducatie verankerd is in de samenleving, zijn verdeeld over overheid, onderwijs en cultuur. Het onderwijs zorgt voor de inhoudelijke lessen, waarvoor overheden de randvoorwaarden scheppen en culturele aanbieders

verrijking bieden. Het hoger onderwijs zorgt voor de opleiding van docenten en educatief medewerkers. Buitenschools worden culturele aanbieders waar nodig door verschillende overheden ondersteund en gestimuleerd in deskundigheidsbevordering en het hanteren van beschikbare kaders. De overheden zorgen voor wet- en regelgeving, bekostigen en stimuleren van onderwijs en cultuur, bewaken de onderwijskwaliteit en zijn verantwoordelijk voor de instandhouding van een rijke culturele leefomgeving.

NA 2020

Het AFK trekt in de komende tijd geen financiën meer uit voor cultuureducatie en zorgt daarmee de facto voor de sluiting van cultuureducatie-organisaties. Dat haalt het succesvol bewezen systeem voor cultuureducatie onderuit.

Een van de getroffen organisaties, SEP (Stichting Educatieve Projecten), is met een relatief geringe financiering van circa €500.000 de grootste organisatie voor cultuureducatie in het primair onderwijs. Ze hebben een bereik bij alle basisscholen in de gehele stad met docenten en projecten in alle kunstdisciplines. SEP garandeert door de kwaliteit van de kunstdocenten die zij uitlenen aan de scholen goed kunstonderwijs. Wanneer SEP er voor de school niet meer is kunnen de leerlijnen uit het basispakket niet meer worden uitgevoerd. En de toegankelijkheid en gelijkheid die in het primair onderwijs te vinden is, is een voorwaarde voor een moderne en pluriforme stad met dito inwoners!

Tot slot

Het kan voor een stad als Amsterdam toch niet zo zijn dat door deze handelwijze alle kinderen in het basisonderwijs verstoken zijn van een van hun grondrechten, namelijk het recht op maatschappelijke en culturele ontplooiing.

Ik reken er op dat u alles in het werk zult stellen wat binnen uw vermogen ligt om de stad voor deze misstap te behoeden.

Met vriendelijke groet,

Jan Brands
Directeur Cultuurconnectie